

Opis kvalifikacionog modula SERTO-M5

Kreiranje programa¹ obrazovne aktivnosti za odrasle

Stručna kompetencija	Samostalno kreira program obrazovne aktivnosti za odrasle, u sopstvenoj stručnoj oblasti ili području rada, koristeći različite didaktičke pristupe.
Jedinice kompetencija	▪ Kreira program obrazovne aktivnosti, u sopstvenoj stručnoj oblasti ili području rada, polazeći od koncepta obrazovne aktivnosti i analize učesnika, u skladu sa principima učenja odraslih, koristeći i obrazlažući različite didaktičke pristupe i sredstva, uzimajući u obzir specifične zahteve stručne oblasti i područja rada. ▪ Ciljano primenjuje različite metode učenja i poučavanja, i didaktička sredstva. ▪ Oblikuje obrazovne aktivnosti i socijalne interakcije u obrazovnoj grupi na način koji podržava procese učenja. ▪ Bira i primenjuje metodička rešenja koja odgovaraju složenim situacijama učenja i poučavanja. ▪ Kreira instrumente za pospešivanje transfera učenja, procenjivanje ishoda učenja i evaluaciju. ▪ Bira i primenjuje metode i instrumente evaluacije aktivnosti učenja, usklađene sa uobičajenim načinima evaluacije organizacije – organizatora obuke². ▪ Reflektuje sopstveno ponašanje i svesno oblikuje sopstvenu ulogu izvođača³ aktivnosti učenja. <i>Na kraju dokumenta data je lista znanja, veština i stavova koje preciznije određuju jedinice kompetencija modula.</i>
Sadržaji učenja	Navedeni sadržaji učenja smatraju se smernicama za organizatore obuke. Organizatori mogu da sadržaje klasifikaciju i na drugačiji način, kao i da ih na specifičan način dopune. ▪ Analiza karakteristika obrazovne grupe. ▪ Teorije učenja odraslih, andragoški principi i didaktički modeli. ▪ Principi stručne didaktike/metodike, didaktički koncept prilagođen konkretnoj stručnoj oblasti ili području rada. ▪ Didaktičko osmišljavanje kompleksnih obrazovnih aktivnosti: ciljevi učenja, sadržaji učenja, oblici učenja, sredstva učenja.

¹ Termin „program“ koristimo u širem smislu, u kome se često zamenjuje terminom „kurikulum“, a podrazumeva: ciljeve i ishode učenja, sadržaj i vreme učenja, organizaciju aktivnosti i sredstava učenja, kao i kriterijume i načine vrednovanja postignuća.

² Svi oblici obrazovanja i učenja organizuju se kroz pojedinačne aktivnosti učenja. Širok je spektar organizacionih oblika obrazovanja i učenja u kojima se mogu realizovati ove aktivnosti. Termin „obuka“ koristimo kao generičko ime za skup aktivnosti učenja, bez obzira na organizacioni oblik.

³ Svi pojmovi u ovom dokumentu upotrebljeni u gramatičkom muškom rodu podrazumevaju prirodni muški i ženski rod lica na koje se odnose.

Sadržaji učenja (nastavak)	▪ Širok spektar oblika učenja, metoda i tehnika poučavanja. ▪ Izdiferencirani i individualizovani oblici učenja i poučavanja; aranžmani učenja koji pospešuju samostalnost i ličnu odgovornost učesnika. ▪ Oblici učenja na daljinu. ▪ Raznovrsnost u kontekstu didaktičkog i metodičkog osmišljavanja. ▪ Tipični procesi grupne dinamike i njihov uticaj za didaktički koncept. ▪ Metode i instrumenti za evaluaciju procesa učenja i procenu ishoda učenja i transfera učenja. ▪ Interpretacija različitih podataka dobijenih primenom instrumenata za prikupljanje podataka ▪ Metode davanja povratne informacije i reflektovanja. ▪ Refleksija uloge trenera⁴ u različitim formama učenja i poučavanja.
Vreme učenja	Minimalno vreme učenja: ▪ 41 sat (efektivno) obuke od toga 39 sati direktno u obuci, jedan sat praktičnog rada pod nadzorom trenera i jedan sat razgovora sa trenerom o tom praktičnom rada, u kontekstu dokaza kompetencija ▪ 90 sati samostalnog učenja na osnovu instrukcija izvođača obuke, za proučavanje literature, redovne individualne refleksije i pripremu dokaza kompetencija. Maksimalno dnevno vreme obuke ne može biti veće od 6,5 sati, a vremenski plan obuke mora biti takav da obezbedi dovoljno vremena između dva bloka obuke za realizaciju planiranih aktivnosti samostalnog učenja.
Supervizija	Supervizija, kao dodatni uslov za sticanje <i>SERTO Diplome trenera u obrazovanju odraslih</i>, može da se realizuje u okviru ovog modula, ili u okviru modula SERTO-M5. <u>Opšti uslovi realizacije supervizije</u> Supervizija podrazumeva najmanje 16 sati (efektivno) rada u maloj grupi od 5 do 7 osoba starosti 16 i više godina, pod nadzorom supervizora, kao i 20 sati samostalnog učenja na osnovu uputstava supervizora. Rad u grupama pod nadzorom mora biti podeljenih ravnomerno na najmanje 5 susreta grupe, koje svi mogu biti organizovani i nakon glavnog dela obuke. Obavezno je prisustvo na najmanje 4 susreta grupe. Supervizija se smatra izvršenom kada učesnik obradi najmanje jedan susret grupe kao nadzirano lice i kad je aktivno učestvovao u procesima supervizije drugih učesnika.

⁴ Termin „trener“ tj. „trenerkinja“ koristimo kao generičko ime za sve izvođače/realizatore aktivnosti učenja odraslih. U zavisnosti od konteksta, za njih se uobičajeno koriste i termini: voditelj, moderator, facilitator, nastavnik, instruktor, mentor, savetnik (coach) i drugi.

Supervizija (nastavak)	<u>Cilj i sadržaj supervizije</u> Cilj supervizije je pojašnjenje pitanja, problema i konflikata u području rada trenera sa ciljem povećanja njegove radne kompetencije, autonomije i samopouzdanja. Supervizije razvija izdiferencirano opažanje, a time i sposobnost uživanja u situacije i stavljanja u poziciju drugih učesnika. Supervizija se odnosi na konkretne situacije: obuke; savetovanja i razgovora; odnosa između trenera i učesnika; odnosa između trenera i nadređenih službi u praksi (npr. komisija za nadzor/kvalitet, rukovodilac organizacije, naručilac posla). Proces supervizije se evaluira u okviru supervizijske grupe. <u>Supervizor</u> Supervizor mora da poseduje sertifikat o posebnoj obuci za poslove supervizije u trajanju od najmanje 40 sati. Akreditaciono telo⁵ odlučuje o priznavanju sertifikata. Supervizor nije član tima koji izvodi osnovnu obuku. Supervizor podleže obavezi čuvanja profesionalne tajne i ne ocenjuje učesnika.
Preduslovi za polaznika	Preduslov za pohađanje obuke je <i>SERTO Sertifikat u obrazovanju odraslih</i>.
Preduslovi za izvođača	Trener, izvođač obuke, mora da poseduje <i>SERTO Diplomu trenera u obrazovanju odraslih</i> i stručnu praksu obima najmanje 450 sati neto obuke odraslih polaznika, u periodu ne kraćem od 6 godina. Obuke sa grupama do 16 polaznika može izvoditi jedan trener. Obuke sa grupama od 17 do maksimalno 20 polaznika mora da izvodi trenerski par.
Preduslovi za organizatora	Organizacija, organizator obuke, mora da bude akreditovana kod akreditacionog tela kao i da akredituje program obuke kod istog.
Preduslovi za izvođenje obuke	Obuka mora da se izvodi u radnom prostoru zaštićenom od buke, sa prirodnim osvetljenjem i tehničkim uslovima za prirodno provetravanje, površine najmanje 2,5m² po polazniku.
Dokaz kompetencija	Planiranje, izvođenje i refleksija jedne sekvence obuke.
Zahtevi za dokazivanje kompetencija	Evidencija kompetencija za ovaj modul sastoji se od nadzora praktičnog rada, po pravilu od strane izvođača obuke, uz procenu planiranja, realizacije i refleksije. Nadzor se uobičajeno odvija u radnom okruženju polaznika. Sekvenca obuke koja se posmatra treba da bude deo neke veće aktivnosti učenja odraslih polaznika (16 i više godina), u grupi od najmanje 3 osobe.

⁵ Udruženje *SERTO – Profesionalizacija i kvalitet u obrazovanju odraslih*.

Zahtevi za dokazivanje kompetencija (nastavak)	Pre izvođenja sekvence obuke, polaznik treba da dostavi treneru sledeću dokumentaciju: ▪ Opis grupe učesnika; ▪ Prikaz kako se posmatrana sekvenca uklapa u kontekst celokupne aktivnosti učenja; ▪ Precizan plan sekvence koja će biti nadzirana, sa komentarima. Nakon realizacije sekvence obuke održava se razgovor polaznika i trenera. Trener je u obavezi da napiše refleksiju posmatrane sekvence obuke.
Kriterijumi procene dokaza kompetencija	Dokaz kompetencija se procenjuje na osnovu sledećih kriterijuma: ▪ Zahtevi za dokazivanje kompetencija su ispunjeni. <i>Plan sekvence obuke ispunjava sledeće zahteve:</i> ▪ Didaktički plan sekvence je u skladu sa ishodima učenja, predviđenim obrazovnom aktivnošću čija je sekvenca deo – kompetencije, znanja, veštine i stavovi. ▪ Sadržaji učenja, količina informacija i dinamika rada su primereni specifičnoj grupi polaznika. ▪ Metode i tehnike učenja, kao i didaktička sredstva su primereni potrebama odraslih polaznika i pospešuju aktivno i samostalno učenje. ▪ Transfer učenja je podržan odgovarajućim metodama i instrumentima. <i>Tokom izvođenja sekvence obuke se prepoznaju sledeće sposobnosti:</i> ▪ Poštovanje u uvažavanje svih učesnika. ▪ Samopouzdanje pri oblikovanju svoje uloge voditelja i moderatora grupe. ▪ Usaglašenost između verbalnog i neverbalnog izraza. ▪ Samopouzdanje u metodici primene planiranih aktivnosti. ▪ Intervencije primerene situaciji prilikom vođenja grupe koja uči. ▪ Sposobnost da se plan obuke i sopstvena uloga prilagode aktuelnoj situaciji. <i>Tokom refleksije sekvence obuke se prepoznaju sledeće sposobnosti:</i> ▪ Polaznik može da obrazloži svoje didaktičke i metodičke postupke. ▪ Polaznik je u stanju da kritički reflektuje svoje postupke i da koriguje ponašanje u skladu sa refleksijom. Izvođač obuke, na osnovu kriterijuma procene, daje u pisanoj formi konačnu ocenu dokazanosti kompetencija i obrazlaže je. Objašnjenje je jasno i precizno. Rezultat procene dokaza kompetencija je ocena „položio“ ili „nije položio“. Ocena „položio“ se dodeljuje kada su sve kriterijumi ispunjeni u značajnoj meri.

Uslovi za sticanje sertifikata modula	Za dobijanje sertifikata ovog modula moraju da budu ispunjeni sledeći uslovi: 1. Aktivno učešće na obuci i prisustvo na najmanje 80% obuke (33 sata), u okviru kojih mora biti realizovan jedan sat praktičnog rada pod nadzorom trenera i jedan sat razgovora sa trenerom o tom praktičnom rada, u kontekstu dokaza kompetencija; 2. Dokaz kompetencija koji je izvođač obuke ocenio sa „položio“; 3. Aktivno učešće u superviziji i prisustvo na najmanje 4 susreta grupe, ukoliko je supervizija realizovana u okviru ovog modula.
SERTO sertifikacija	Sertifikat ovog modula, uz druge sertifikate modula SERTO-M1 do SERTO-M5 i uz dokaz o stručnoj praksi obima najmanje 300 sati obuke odraslih, u periodu ne kraćem od 4 godine, su uslov za sticanje <i>SERTO Diplome trenera u obrazovanju odraslih</i>. Pri podnošenju zahteva za <i>SERTO Diplomom trenera u obrazovanju odraslih</i> uz sertifikat ovoga modula kandidat mora da podnese i dokaz kompetencije sa obrazloženom ocenom trenera. Sertifikat ovog modula važi 5 godina. Ukoliko je sertifikat stariji, mora se pre podnošenja zahteva za <i>SERTO Diplomom trenera u obrazovanju odraslih</i> validirati skraćenim postupkom validacije kompetencija. <i>SERTO Diploma trenera u obrazovanju odraslih nema ograničen vek važenja.</i>
Pravni lekovi	Polaznik čiji dokaz kompetencija trener oceni sa „nije položio“ dobija potvrdu o pohađanju obuke. Potvrda mora da sadrži obrazloženje ocene i pouku o pravnom leku u kojoj su navedeni žalbena instanca i rok za njegovo podnošenje. Protiv ocene trenera „nije položio“ polaznik obuke može da podnese obrazloženi prigovor u pisanoj formi žalbenom telu organizatora obuke u roku od 8 dana. Prigovor je besplatan. U vezi sa podnetim prigovorom, žalbeno telo organizatora obuke donosi odluku o: a) odbacivanju ili odbijanju prigovora, b) usvajanju prigovora, uz dodelu ocene „položio“, c) usvajanju prigovora, uz ponavljanje postupka dokazivanja kompetencija, a po potrebi i dela obuke, bez dodatne nadoknade. Protiv odluke žalbenog tela organizatora obuke polaznik obuke može da podnese obrazloženu žalbu u pisanoj formi žalbenoj instanci akreditacionog tela, u roku od 8 dana. Troškove žalbe dužan je da predujmi polaznik obuke. Žalbena instanca akreditacionog tela proverava da li je postupak bio formalno ispravan i donosi odluku o: a) odbacivanju ili odbijanju prigovora, b) usvajanju prigovora. U slučaju odluke o usvajanju žalbe, organizator obuke je dužan da polazniku obuke nadoknadi celokupan iznos koji je predujmio po osnovu ulaganja žalbe.

Znanja, veštine i stavovi koje preciznije određuju jedinice kompetencija modula	
Znanja	▪ Društveno-ekonomski kontekst Aktuelnosti u sopstvenoj stručnoj oblasti ili području rada. ▪ Tržište obrazovnih usluga regiona jugoistočne Evrope Specifične odlike i potrebe različitih ciljnih grupa; ponude glavnih konkurenata. ▪ Nacionalni sistem obrazovanja i stručnog usavršavanja Uslovi za sticanje kvalifikacija; postojeći sistemi obezbeđenja kvaliteta. ▪ Sopstvena stručna oblast ili područje rada Informacije o aktuelnostima; zahtevima za sticanje kvalifikacija, priznavanju prethodnog učenja i procedurama prekvalifikacije. ▪ Sopstvena organizaciji Ponuda obrazovnih usluga; zahtevi koji se odnose na oblike učenja i materijale za učenje; organizacioni zahtevi. ▪ Teorije i modeli Teorije učenja (sa naglaskom na učenju odraslih); didaktički modeli; različite strategije i stilovi učenja; osnovni principi grupne dinamike; osnove evaluacije (oblici i nivoi evaluacije); osnove upravljanja kvalitetom. ▪ Metode i postupci Specifične odlike i mogućnosti različitih oblika učenja (npr. seminar, projektni rad, vođenje, učenje na daljinu, rad u virtuelnom okruženju); širok repertoar metoda i tehnika učenja; metode i instrumenti za evaluaciju procesa učenja i procenu ishoda učenja i transfera učenja; metode davanja povratne informacije i reflektovanja (supervizija, intervizija, vršnjačko procenjivanje/peer-review). ▪ Kriterijumi evaluacije Evaluacija učenja i procesa u grupi; evaluacija sopstvenih trenerskih postignuća.
Veštine	▪ Kognitivne veštine Analiziranje koncepata i ciljeva obrazovnih aktivnosti; strukturiranje procesa učenja na smislen način; promišljanje i delovanje u kompleksnoj situaciji grupne dinamike; donošenje brzih i na informacijama zasnovanih odluka; kategorizacija i procenjivanje povratnih informacija; procenjivanje mogućnosti za obezbeđenje kvaliteta. ▪ Proceduralne veštine Analiziranje karakteristika obrazovne grupe; izbor i primena instrumenata obezbeđenja kvaliteta u skladu sa konceptom kvaliteta organizacije – organizatora obuke; izbor i primena instrumenata procenjivanja; razvoj jednostavnih instrumenata evaluacije; interpretacija rezultata prikupljenih analizom. ▪ Didaktičko-metodičke veštine Definisanje kompetencija i ciljeva na različitim nivoima; izbor relevantnih sadržaja; izbor oblika i metoda učenja; omogućavanje različitih puteva učenja (individualizovano i diferencirano učenje); izbor metoda koje podržavaju transfer učenja; uzimanje u obzir faza u razvoju obrazovne grupe prilikom planiranja; definisanje kriterijuma i procedura za praćenje napredovanja u učenju i procenu ishoda učenja; izbor odgovarajućih instrumenata za evaluaciju.

Veštine (nastavak)	▪ IKT veštine Obrada teksta i ilustracija; obrada podataka sa grafičkim i tabelarnim prikazima; korišćenje pojedinih programskih alatki za učenje na daljinu. ▪ Komunikacijske i jezičke veštine Izrada i obrazlaganje plana i programa realizacije obuke na način koji je svima razumljiv; precizno i jasno formulisanje ciljeva učenja; kreiranje i oblikovanje teksta na način koji je jasan i pogodan za upotrebu ciljnoj grupi (npr. materijala za učenje); vođenje razgovora sa pojedinačnim polaznicima i grupom polaznika; komuniciranje na nedvosmislen i jasan način (npr. prilikom objašnjavanja zadataka i aktivnosti); rešavanje i upravljanje problemima; formulisanje nalaza evaluacije, usmeno i u pismenoj formi. ▪ Interpersonalne veštine Razumevanje eksplicitno iskazanih potreba, ali i implicitnih očekivanja polaznika obuke; prikupljanje i procenjivanje povratnih informacija o sopstvenom postignuću i uticaju u ulozi izvođača obuke. ▪ Veštine samorefleksije i samoevaluacije Reflektovanje sopstvenog ponašanja i postupanja u odnosu na proteklu aktivnost učenja, kao i korigovanje ponašanja i postupanja u skladu sa tim: ○ poređenje planiranih i postignutih ishoda učenja, ○ analiziranje didaktičkih procedura, poređenje zadatih ciljeva učenja i ishoda učenja, ○ reflektovanje sopstvenih metodičkih odluka i njihove adekvatnosti, ○ razumevanje sopstvenog ponašanja i delovanja u pojedinačnim situacijama, ○ analiziranje shvatanja procesa učenja u odnosu na sopstvena iskustva kao izvođača obuke i kao polaznika obuke, ○ prepoznavanje sopstvene uloge i njenih ograničenja, ○ uviđanje sopstvenih vrlina i nedostataka u vezi sa kreiranjem aktivnosti učenja i obrazovanja odraslih, ○ prepoznavanje potencijala za dalji razvoj.
Stavovi	▪ Fleksibilnost i kreativnost, na primer kada se radi o opštim uslovima i odabiru metodičkih rešenja, kao i delovanju u nepredviđenim situacijama; ▪ Poštovanje i uvažavanje polaznika obuke; ▪ Svest o kvalitetu; ▪ Konzistentnost (na primer prilikom primene standarda); ▪ Svest o sopstvenim merilima i stavovima, refleksivan stav prema standardima kvaliteta i očekivanjima organizacije; ▪ Suočavanje sa neuspehom na konstruktivan način; ▪ Nepristrasnost, na primer prilikom interpretacije podataka dobijenih evaluacijom; ▪ Pažljivo i etično postupanje sa prikupljenim podacima; ▪ Refleksivan stav u odnosu na sopstvene, kao i tuđe slabosti i greške; ▪ Otvorenost i zainteresovanost za razvojne promene u sopstvenoj stručnoj oblasti ili području rada.